

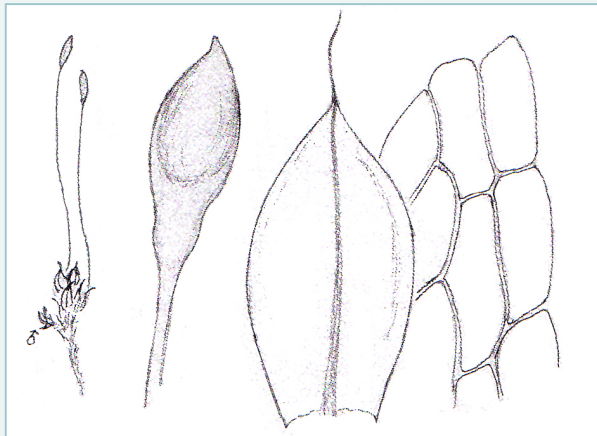

Blindlemenmose

Tetraplodon paradoxus

Rødlistet art

faktaark

Blindlemenmose er en spesiell bladmose som helst vokser på reinmøkk. Sporehuset er uten lokk og åpner seg ikke. Hvordan den sprer seg til nye rucker med reinmøkk er ukjent, men en mulighet er at sporehusene blir spist av rein og sporene på den måten blir plassert i det gunstige vekstmediet. Arten er kjent fra ett fjell i Nordreisa kommune, Troms. Reinmøkk er ingen mangelvare i den norske fjellkjeden, og artens sjeldenhet er derfor et stort mysterium.

Status
Kategori kritisk truet (CR) på Norsk rødliste for arter 2010.

Kjennetegn

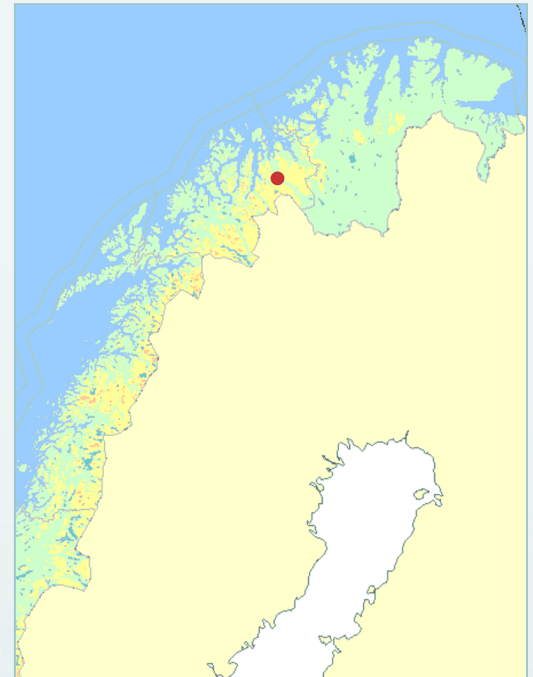
Blindlemenmose er en akrokarp bladmose som vokser i tette tuer, ofte sammen med andre lemenmoser. Skuddene er opp til et par cm lange, men det er de opprette rødbrune sporofyttene som er mest iøynefallende. Bladene er ovale og ender i en lang utdradd spiss. Bladcellene er relativt store og har tynne cellevegger. Nerven er kraftig og slutter i den utdradde bladspissen. Skuddene er sambo. Sporofytten er meget karakteristisk og består av en forholdsvis lang og kraftig stilk og et spoleformet sporehus med en vorte på toppen. Sporehuset er såkalt kleistokarp d.v.s. at det mangler lokk, og åpner seg ikke. Sporene er små og trolig omkring 10 µm i diameter når de er modne som hos andre lemenmoser. Det norske materialet har sporer som er 7-8 µm i diameter, men disse virket ikke helt modne.

Utbredelse

Arten er bare funnet på Pihkahistamafjellet (Bikha Hihtama) i Nordreisa kommune, Troms gjennom to ulike innsamlinger etter 1950, arten er i tillegg kjent fra en lokalitet over på finsk side i det samme området. Arten har ellers en spredt arktisk utbredelse og er kjent fra Svalbard, Russland og Nord-Amerika.

Biologi

Blindlemenmose vokser hovedsakelig på reinmøkk, men kan også vokse på skifergrus. Vi vet lite om økologien til arten, men det viktigste habitatet/voksestedet virker å være rabber i lavalpin sone. Ut i fra at den helst vokser på reinmøkk, som er et kortlivet substrat som "gjenoppstår" regelmessig i et område, kan den karakteriseres som en kortlevd skyttelart. Hvordan den sprer

Blindlemenmose er innsamlet to ganger på ett fjell i Nordreisa kommune, Troms.

seg til nye rucker med reinmøkk når sporehuset er lukket er derimot ukjent. En mulighet er at sporehusene blir spist av rein og sporene på den måten blir plassert i det aktuelle vekstmediet. Sporene kan også spres om sporehusveggen brytes ned, men hvor vanlig og hvor effektivt dette er vites ikke. Alle de andre artene i slekta har sporehus med lokk og har sporespredning ved hjelp av insekter.

Bestandsstatus

Blindlemenmose virker å forekomme spredt i hele utbredelsesområdet. Arten er relativt lettkjennelig med sporehus, og alt tyder på at den er meget sjelden og trolig bare er begrenset til de nordligste deler av landet. Reinmøkk er ingen mangelvare i den norske fjellkjeden, og artens sjeldenhet er derfor et stort mysterium. Mørketall vurderes å være relativt lave. Det er ikke kommet til ny kunnskap om arten i nyere tid.

Bortsett fra tilfeldige hendelser ser en i dag ingen klare trusler mot arten, men innsamling av arten kan gi negative følger.

Referanser

Frisvoll, A. A. 1978a. The genus *Tetraplodon* in Norway. A taxonomic revision. *Lindbergia* 4: 225-246.

Frisvoll, A. A. 1978b. Oversikt over norske moser. I. Møkkmosefamilien – Splachnaceae. *Blyttia* 36: 3-16.

Frisvoll, A. A. og Blom, H. H. 1997. Trua moser i Noreg med Svalbard. Førebelse faktaark. NTNU, Vitenskapsmuseet Bot. Notat 1997-3: 170s.

Nyholm, E. 1989. Illustrated flora of Nordic mosses. Fasc. 2. Pottiaceae - Splachnaceae - Schistostegaceae. Nord. Bryol. Soc., Lund.